

ΤΗΣ ΜΑΡΙΝΑΣ ΖΙΩΖΙΟΥ
marina@pegasus.gr

ΣΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ πανεπιστημιακό ίδρυμα της Λατινικής Αμερικής που πραγματεύεται τον ελληνικό Σπολιτισμό στη διαχρονικότητά του είναι διευθυντής ο Χιλιανός ελληνιστής καθηγητής Μιγκέλ Καστίγιο Ντιντιέ. Η σπουδαία αυτή προσωπικότητα θα επισκεφθεί τη χώρα μας στις 29 Ιανουαρίου, καλεσμένος του Ινστιτούτου Θεβάντες, για την παρουσίαση του βιβλίου του «Φρανσίσκο ντε Μιράντα, Φιλέλληνας, Πρόδρομος και Ηρώας της Λατινοαμερικάνικης Ανεξαρτησίας». Ο Μιγκέλ Καστίγιο Ντιντιέ το 1976 ήταν εξόριστος στο Καρακάς της Βενεζουέλας, όπου δίδαξε ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία. Επέστρεψε στη Χιλή το 1989 και το 1991 έγινε καθηγητής αρχαίας ελληνικής, νεοελληνικής γλώσσας και νεοελληνικής λογοτεχνίας στο πανεπιστήμιο. Το 1993 διορίστηκε διευθυντής του Κέντρου Αρχαίων Βυζαντινών και Νέων Ελληνικών Σπουδών «Φώτιος Μαλλέρος» στο Σαντιάγο. Έχει δημοσιεύσει 180 εργασίες περί ελληνικών θεμάτων, 40 περί μουσικολογίας. Είναι βραβευμένος από την Ακαδημία Αθηνών και από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας με τον Χρυσό Σταυρό του Τάγματος της Τιμής και τον Ταξίαρχο του Τάγματος του Φοίνικος. Είναι μέλος της Χιλιανής Ακαδημίας, της Βασιλικής Ισπανικής Ακαδημίας και του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού.

Να επιστρέψουμε στις αξίες του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού

Τι ήταν αυτό που σας ώθησε και σας ενέπνευσε να γράψετε ένα βιβλίο για τον Φρανσίσκο ντε Μιράντα; Σκιαγραφήστε μας τον ήρωα του βιβλίου σας.

Επειδή ο Μιράντα είναι ο ήρωας της Λατινοαμερικάνικης Ανεξαρτησίας που έχει μεγαλύτερη σχέση με την Ελλάδα, είχα την επιθυμία να τον κάνω γνωστό σε όλους τους Έλληνες. Ο Μιράντα είναι ο μόνος από τους ήρωες της Λατινικής Αμερικής που αγωνίστηκε σε τρεις απελευθερωτικές επαναστάσεις, στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1781, στη Γαλλία το 1792/93 και στην Ισπανική Αμερική το 1808 και το 1811/12. Είναι ο πρώτος που συνέλαβε μια Λατινική Αμερική ελεύθερη, ενωμένη, στην οποία θα ζούσαν ειρηνικά και αδελφωμένα διαφορετικοί λαοί, γλώσσες, θρησκείες και πολιτισμοί. Ο Μιράντα ήταν ο πρώτος πολίτης της αμερικανικής ηπείρου που επισκέφτηκε τον ελληνικό χώρο, το 1786, θέλοντας να εμπλουτίσει τα διαβάσματά του με τη ζωντανή επαφή με πολλά στοιχεία της ιστορίας και του πολιτισμού των ελληνικών, μυκηναϊκών και μινωικών λαών, που είναι οι πρόγονοι του δυτικού πολιτισμού.

Τι ρόλο, πιστεύετε ότι διαδραμάτισε ο ελληνικός πολιτισμός;

Η συμβολή του ελληνικού πολιτισμού στην Ισπανική Αμερική είναι διπλή. Όπως η Ευρώπη, έτσι και η Ισπανική Αμερική δέχτηκε την πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας. Αλλά υπάρχει άλλη σημαντικότερη συμβολή... Η πρώτη ιδέα για την ελευθερία της Ισπανικής Αμερικής δεν προήλθε από τη Γαλλική Επανάσταση, ούτε από τη γαλλική φιλοσοφία του 18ου αιώνα, αλλά απευθείας από τα αρχαία ελληνικά ιδανικά της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Η Ελλάδα είναι η χώρα όπου γεννήθηκε η ελευθερία. Ο Μιράντα εμπνεύστηκε απευθείας από τα ιδανικά της αρχαίας ελληνικής δημοκρατίας, του αρχαίου ελληνικού ανθρωπισμού, για την ιδέα μιας ελεύθερης και ενωμένης Ισπανικής Αμερικής, θαυμάζει τα αρχαία μνημεία, καταδικάζει την τουρκική τυραννία το 1781. Πάει στη Σαλαμίνα και πάει με άλογο στον Μαραθώνα για να βρεθεί στους τόπους όπου -όπως γράφει- «ένας λαός με ανθρωπιστικά ιδανικά νίκησε μια ισχυρότατη απολυταρχική αυτοκρατορία». Πριν δει τον οριστικό θρίαμβο θα βρει το μαρτύριο και την θάναση, όπως και ο Ρήγας Βελεστινλής, με τον οποίο παρουσιάζει πολλά κοινά σημεία, τόσο στη σκέψη όσο και στην πράξη του. Η αγάπη των Ελλήνων προς την ελευθερία και τον ανθρωπισμό ήταν παραδειγματική κατά τους νεότερους χρόνους. Αυτό το φως έρχεται ως τη Λατινική Αμερική, έρχεται ως τη Χιλή, με τον Ομηρο αλλά και με τον Καβάφη, με τον Αισχύλο και με τον Καζαντζάκη, με τους αρχαίους λυρικούς αλλά και με τους Σεφέρη, Ελύτη, Σικελιανό, Βρεττάκο, Ρίτσο...

Ποιο πιστεύετε ότι ήταν το μήνυμα της ζωής και των αγώνων του «στρατηγού» που ήθελε να μεταδώσει στους συγχρόνους του; Εξακολουθεί και παραμένει επίκαιρο περίπου 200 χρόνια μετά; Το μήνυμα του Μιράντα για την Ισπανική Αμερική ήταν η δημιουργία ενός πολυεθνικού και πολυφυλετικού κράτους, στο οποίο θα εφαρμόζονταν ανθρωπιστικές και δημοκρατικές πεποιθήσεις, με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το μήνυμά του είναι επίκαιρο σήμερα όχι μόνο για τη Λατινική Αμερική, αλλά για όλο τον κόσμο, που αναμφίβολα χρειάζεται εκείνες τις ανθρωπιστικές αξίες.

Κύριε καθηγητά, έχετε εντυπώσει στην αρχαιοελληνική αλλά και τη νεοελληνική γραμματεία. Κατά τη γνώμη σας η Ελλάδα εξακολουθεί να παράγει πολιτισμό;

Κατά τη γνώμη μου η Ελλάδα εξακολουθεί να παράγει πολιτισμό. Οι αξίες που βρίσκουμε στους μεγάλους ποιητές της, Καβάφη, Καζαντζάκη, Σεφέρη, Ελύτη, Ρίτσο, Βρεττάκο και άλλους αποτελούν υψηλή πνευματική συμβολή για όλους τους ανθρώπους. Οι Έλληνες μουσικοί, ο Καλομοίρης, ο Θεοδωράκης, ο Χατζιδάκις, μέσα από τα έργα τους παραδίδουν μαθήματα αξίας σε όλο τον κόσμο.

Το 1968 ξεκίνησε η λειτουργία του Κέντρου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Χιλής - του σημερινού Κέντρου Αρχαίων, Βυζαντινών και Νέων Ελληνικών Σπουδών «Φώτιος Μαλλέρος», στο Σαντιάγο. Πείτε μας λίγα λόγια...

Ήταν πρωτοβουλία του αείμνηστου δασκάλου μου, του καθηγητή Φωτίου Μαλλέρος. Είναι αλήθεια πως τουλάχιστον δύο από τους φοιτητές του, ο αείμνηστος καθηγητής Εκτωρ Ερέρα και εγώ, θέλαμε πολύ να ιδρύσει ο καθηγητής Μαλλέρος το Κέντρο. Ο Ερέρα αγαπούσε κυρίως το Βυζάντιο κι εγώ το Βυζάντιο και κυρίως τη Νεότερη Ελλάδα. Φυσικά, αγαπούσαμε τη διαχρονική Ελλάδα, την αρχαία, τη μεσαιωνική και τη νεότερη. Και το όνειρό μας έγινε πραγματικότητα. Η βιβλιοθήκη περιέχει περίπου 9 χιλιάδες τόμους για τον αρχαίο, τον μεσαιωνικό και τον νεότερο ελληνικό πολιτισμό και μια συλλογή περιοδικών. Σημαντική είναι και η συλλογή βυζαντινής τέχνης. Επίσης, οι εκδόσεις αποτελούν σημαντική δραστηριότητα του Κέντρου, αν λάβουμε υπόψη πως η ισπανική γλώσσα μιλιέται από 430 εκατομμύρια ανθρώπους σε 20 χώρες. Κάθε μετάφραση, κάθε μελέτη, κάθε δοκίμιο που δημοσιεύεται στη Χιλή είναι δυνατό να διαβαστεί από πολλούς ανθρώπους και να επανεκδοθεί σε άλλες ισπανόφωνες χώρες.

Υστερα από τόσα χρόνια θεωρείτε ότι άξιζε αυτή η προσπάθεια; Υπάρχει κάτι το οποίο σας συγκινεί σ' αυτό το τόσο μεγάλο «εγχείρημα»;

Νομίζω πως άξιζε αυτή η προσπάθεια. Τώρα το Βυζάντιο δεν είναι άγνωστο στις ισπανόφωνες χώρες, ούτε η Νεότερη Ελλάδα. Τώρα υπάρχουν μεταφραστές, γίνονται εκδόσεις. Στη Χιλή, πολλοί νέοι διαβάζουν και θαυμάζουν τον Ομηρο, τον Αισχύλο, και ταυτόχρονα διαβάζουν και θαυμάζουν τον Καβάφη, τον Καζαντζάκη, τον Σεφέρη... Και η μεγάλη δουλειά μετάφρασης που έχει γίνει στο Κέντρο θεωρώ ότι είναι συμβολή στη γνωριμία της Ελλάδας, αλλά και στην κατανόηση και τη φιλία μεταξύ των λαών.

Πιστεύετε ότι «Έλληνας» είναι μόνο κάποιος που έχει την ελληνική καταγωγή ή όποιος είναι φορέας της ελληνικής «παιδείας»; Νιώθετε Έλληνας;

Μπορούμε να πούμε ότι είναι και Έλληνες εκείνοι που είναι φορείς της ελληνικής παιδείας. Μια φορά διάβασα σ' ένα ερωτηματολόγιο την ερώτηση «Είστε Έλληνας;» και απάντησα «Είμαι Έλληνας τω πνεύματι...».

Σήμερα στην Ελλάδα έχει εμφανιστεί ένας πολιτικός σχηματισμός που διακατέχεται από μια μείξη αρχαιολατρίας και εθνικιστικού μίσους. Κατά τη γνώμη σας μπορούν αυτά τα δύο να συνδυαστούν χωρίς να παραφράζουν τα ιδεώδη των αρχαίων προγόνων μας;

Δεν θα μπορούσα να πω ότι συμβιβάζονται η αρχαιολατρία με τον εθνικισμό, αλλά δεν θα ήθελα να μιλήσω για την κατάσταση στην Ελλάδα.

Τι φοβάστε σήμερα πιο πολύ;

Ο μεγαλύτερος φόβος μου είναι η έλλειψη ειρηνικής συμβίωσης γνώμων και ιδεών, ο φανατισμός απ' όπου κι αν προέρχεται, είτε είναι πολιτικός, είτε θρησκευτικός, είτε φυλετικός.

Νομίζετε ότι ο σύγχρονος κόσμος χρειάζεται επιστροφή στις αξίες του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού; Το βλέπετε αυτό να είναι αναγκαίο; Να γίνεται; Να εξελίσσεται; Νομίζω ότι σήμερα χρειάζεται περισσότερο από ποτέ αυτή η επιστροφή στις αξίες του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού.

Μια φορά διάβασα σ' ένα ερωτηματολόγιο την ερώτηση «Είστε Έλληνας;» και απάντησα «Είμαι Έλληνας τω πνεύματι...»